

Kirlenmek güzel midir?

Ayfer Yavi

Slow Food Yağmur Böreği Birliği Başkanı

Reklamlar, reklamlar, reklamlar....

Hayatımızı, tüketimimizi yönlendiren, bizi bizden alıp götüren, uçuran yaratıcılıklar. Çocukları, minicik beyinleri ikna eden, hızlı yaşam, tüketim felsefesini ezberleten reklamlar. Çocukları kullanarak, çocuklar üzerinde marka bilinirliğini damarlarına enjekte eden reklamlar.

Ah o reklamlar! Ah!

Türkiye'nin uluslararası bir numaralı deterjan markasının reklamlarına uzun yıllardır bakar dururuz ekranlarda. Reklam kuşaklarında sık sık karşımıza çıkıverir üzerine vişne suyu dökmüş bir bızdık. Dondurmayı yalarken pat diye düşüren, giden dondurmaya mı yansın, annesinin çığlığına bilinmez ama pek masumdur donan son karede sarı saçlı güzel çocuk. Ya çamurlu sahadaki minik kaleciye ne demeli? Burada bizim dediğimizi dinleyen yok! Çocuk üzerinden 'Her Çocuğun Çocuk Olmaya Hakkı Vardır' kampanyası ile özellikle “şehir hayatında gelişen yaşam biçimleri ve annelerin çocukları üzerindeki değişen tutumlarına ışık tutmayı” amaçladıklarını söyleyen büyük endüstri devlerinin ne diyeceği önemli. Mi? Her çocuğun çocuk olma hakkı vardır diyen, hiç bir çocuk, kirlenmeden öğrenemez, gelin, çocuklarımıza çocukluk haklarını geri verelim diye çığırtkanlık yapan Tiranlıklar bir taraftan, çocukları için ölümüne çalıştığını savunan ama “değişen tutumları” ile aslında zamanlarının kısıtlandığından dem vurarak, devamlı aile olmaktan uzaklaşan ebeveynler diğer taraftan. Çocuğun çocuk olmaya hakkı var yadsınamaz! Çocuğun iyi, temiz, adil beslenmeye öncelikli hakkı var! Evde sağlıklı ürünlerle pişmiş yemekleri yemeğe de hakkı var! Annesi mesaiye kaldı diye ekmek arası peynir, domates, yeşillik yemeğe değil de, köşedeki fast foodculardan birinden bilmem kaç kere kullanılmış yağlarla kızartılmış patates ve sosisli sandviç üzerine, bolca koruyucu maddelerle ve yapay aromalarla tatlandırılmış ketçap dökerek yemesi onun yaşam/beslenme hakkına müdahale değil midir? Gıda eğitiminin çarpıklaşmasına, kökten bozuk zeminleşmesine temel değil midir? 1980 sonrası ülkemizde doğan

kuşaklar daha hoşgörölü ve rahat yetiştirildi ama onun yanı sıra bir o kadar da çarpık beslenme tarzıyla, fast food ile dolduruldu mideleri. Ne oldu da doğruyu bu kadar hunharca ve ışık hızıyla terk ettik?

Sıska ve çelimsiz bir kızdım, çok secici ve iştahsızdım. Ev halkına bana yemek beğendirme konusunda zorladığının hakkını vermem lazım! Sevdiğim ama sıklıkla yememe izin verilmeyen tek bir mönü vardı evimizde. Patatesli omlet! Anneciğim alırdı Beşiktaş pazarından Adapazarı patatesini, minik küpcükler şeklinde doğrar, sonra bir güzel zeytinyağında soteler, tuz ve kekik ekler, üzerine de Mecidiyeköy dutluklarının alt cidarlarındaki Mehmet amcanın o sabah kuluçkadan kalkmış tavuklarının üç yumurtasını bakır tencereye boca eder, nar gibi kızarıncı o devrin en muzur yemeği olarak önüme gelirdi. Bizim ev için 1960'ların en muzur yemeğinin bugünün peşinde koştüğümüz değerler olabileceğini rüyamda görsem inanmazdım. Dutluklarda oynar, incir ağaçlarının tepesinde meyvesinin ucuna kumru tüyünü sokar, kim ne kadar yüksekçe atacak diye yarışırđık. Eteğimize yırtılır, saç baş dutun lezzetine yapışır, Mehmet amcanın tavuklarını kovalar, sıırıklarda öbek öbek ağırlıktan toprağa bakan domateslerini çalar, ısırır ısırır yer, üzerimiz rengarenk akşam alacakaranlığa dönünce evin kapısını çalardık. Şimdiki çocukların bu hakkı, şansını var mı? Hem sahip çıkılmıyarak, hem de genetiği ile oynanarak pek yakında unutulacak, ancak somut olmayan yaşam kültürü envanterlerinde yer alacaklar benim anlattığım kırmızı, bol sulu, şeker tadında domatesler.

Reklamlar baş tacımız, halkla ilişkilerle kolkola. Yazarlardan bir yazar, yazmış geçen gün köşesinde "Suyu gömleğe damlatmayan domates üretildi" diye. Çocuksunuz gençsiniz, canınız domatesli sandviç çekti. Çok kolay havada, karada satışa sunuldu bile! Nunhems Tohumculuk başarmış bu işi. Suyunu damlatmadığı için ekmeği ıslatmıyor, üzerinize dökülmüyor. Ne ala bizim derdimizde bu değil mi? Kirlenmemek! Babalar haydi Pazar piknik yapın çocuklarınızla kebaplarda mangala damlayıp, ateşi söndürmeyen piştiğinde şişten asla düşmeyen domates geldi, ey babalar uyanın! Eve geldiniz Allah kahretsin bugün de yemek yapmak lazım ev halkı aç, üzülmeyin! Yumurtanız var, domates de, ala! Kabaca doğrayın suyunu bırakmayan domatesi, kırım üzerine dolapta birkaç haftadır duran yumurtaları işte size şipşak menemen. Ya da bir salata yapın hemen suyunu bırakmayan domatesle ooo ömrünü uzatır salatanın, hem de salmaz suyunu. Kirlenmez ne masanız ne de vicdanınız!

Uçaktasınız sandviç yiyorsunuz, ne kadar özen gösterseniz de domatesin suyu gömleğinize damlar, bilmiyor muydunuz? Toplantıya girerken kızarmanızı istemiyor asla Nunhems Tohumculuk. Sizin için gece-gündüz çalışıyor, hibrit tohumlar üretiyor! Tarım ürünlerinin normal özelliklerinin dışına çıkması kimi rahatsız etmez ki? Ama firma yetkilileri çok emin “Tüketiciyi kuşkulandıracak, tedirgin edecek hiçbir durum söz konusu değil. Oldukça lezzetli” diye cevap veriyorlar. Melezleştirilmiş bu tip domatesler olasılıkla virüse ve mantarlara karşı dirençli olarak yapısal değişime uğratılmışlardır. Yapısı değiştirilmemiş, saf bir domatesin suyunun akmadığı görülmüş şey midir?

Gün geçtikçe daha da kirleniyoruz! Kirlenmek için adeta yarışıyoruz, aklını, hafızasını kaybeden bir dünya haline geliyoruz. Masum kirlilikler çok gerilerde kaldı, yeni dünya açılımı, yeşiltrak devrimler beynimizi, vicdanımızın sesini, bedenimizi, gelenek ve göreneklerimizi, gıdalarımızı kirletti. Gömlekleri domates lekesinden kurtarmışız neye yarar, içimizi temizlemeden kabuğumuzu temizlemişiz, kime ne faydası var? Bedenimin temizlenme hakkını kullanmak istiyorum. Üzerime üzerime gelen dev domateslerden beni koruyan bir yasa istiyorum. Çocukluğumdaki gibi kirlenmek istiyorum. Çocuklar gibi tutturmak istiyorum. Kirliliklerle başa çıkan anneler-babalar, gıdama sahip çıkan hükümetler, yetkililer, güvenilir üreticiler, aracılar, bilim adamları, yazarlar, çizerler istiyorum. Bunların hiçbiri olamayacaksa çocuk olmak istiyorum...